

Fot. Piotr Tatolaj

Justyna Kierat
“Co robią ptaki?”
Kolorowanka dla dzieci

Polskie
Parki Narodowe

Justyna Kierat
"Co robią ptaki?"
Kolorowanka dla dzieci

2018

Autor rysunków i tekstów: Justyna Kierat (*Pod Kreską*)

Autorzy zdjęć:

Janusz Kupryjanowicz: *Derkacz*

Darek Karp: *Lelek*

Grzegorz i Tomasz Kłosowscy: *Orlik grubodzioby, Wodniczka*

Bogusław Kierkla: *Rycyk*

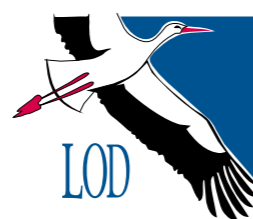
Paweł Świątkiewicz: *Pliszka cytrynowa*

Piotr Tałałaj: *Batalion, Czajka, Gęsi, Żuraw*

Redakcja: Beata Głębocka

Wydawca: Biebrzański Park Narodowy, Osowiec-Twierdza 8, 19-110 Goniądz

ISBN 978-83-60774-17-5

Mamy jeszcze prawdziwą przyrodę i chcemy ją udostępnić w sposób odpowiedzialny i odpowiedzialnym turystom. Chcemy chronić regionalne dziedzictwo przyrodnicze a jednocześnie dzięki niemu rozwijać turystykę zrównoważoną i ornitologiczną, wykorzystać istniejącą infrastrukturę obu regionów, wypełnić luki informacyjne, zwiększyć potencjał i atrakcyjność regionu dla ekoturystyki. Bardzo chcemy żeby dzięki projektowi turyści otrzymali materiały informacyjne i wiedzę jak korzystać z przyrody na obszarze chronionym nie szkodząc. Mamy nadzieję że materiały, zajęcia i szkolenia dadzą dużo korzyści przyrodzie, zwiedzającym oraz obsługującym ruch turystyczny.

Projekt ma na celu rozwijanie turystyki ornitologicznej i ekoturystyki w regionie Dzukija-Biebrza przez wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i potencjału regionu.

W Projekcie zaplanowano działania ochronne, budowy i remonty infrastruktury turystycznej oraz działania edukacyjne na łączną kwotę blisko 1 mln euro, 85% tej sumy będzie pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Efektami projektu są remonty infrastruktury turystycznej lub instalacja nowych, ochrona miejsc dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, edukacja przyrodnicza i kulturowa, produkty informacyjne rozwijające turystykę zrównoważoną, działania integracyjne - seminaria, warsztaty i wizyty studyjne dla osób wspierających ekoturystykę. Bardzo ważnym elementem projektu są imprezy publiczne, rozpowszechniające informacje i wyniki projektu oraz promujące postawy proekologiczne.

Beneficjent wiodący: Administracja Dzukijskiego Parku Narodowego i Państwowego Rezerwatu Przyrody Čepkeliai.

Pozostali beneficjenci: Litewskie Stowarzyszenie Ornitologiczne i Biebrzański Park Narodowy.

Interreg V-A Cooperation Programme Lithuania – Poland

LT-PL-1R-056 „Dziedzictwo przyrody motorem rozwoju turystyki ornitologicznej w regionie Dzukija i dolinie Biebrzy”

LT-PL-1R-056 „Gamtos paveldo panaudojimas ornitologinio turizmo plėtrai Dzukijoje ir Biebržos slėnyje”

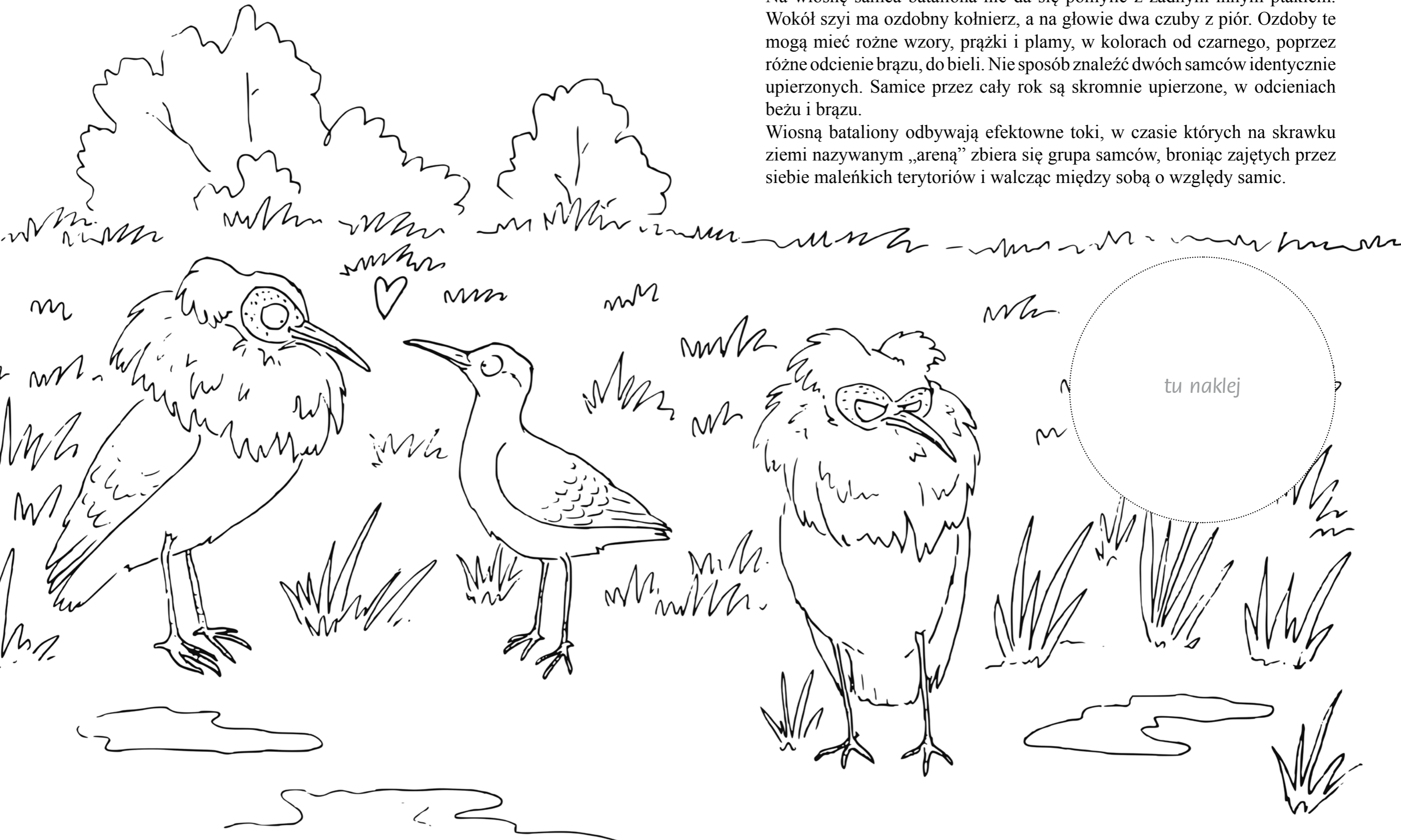
LT-PL-1R-056 „Natural heritage – a tool for development of the birdwatching tourism in Dzukija and Biebrza valley”

Bogdan Browarski

Batalion

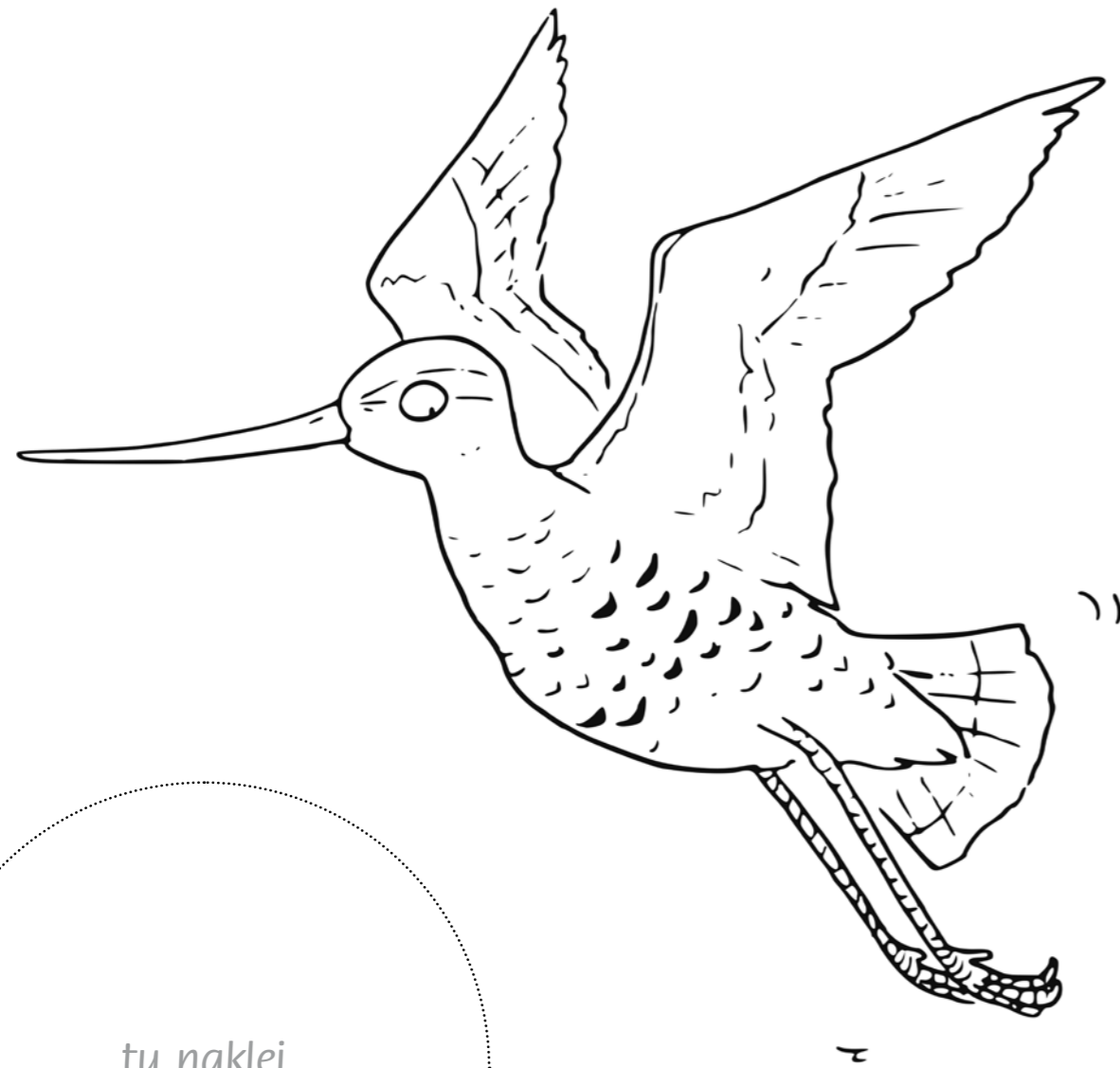
Na wiosnę samca bataliona nie da się pomylić z żadnym innym ptakiem. Wokół szyi ma ozdobny kołnierz, a na głowie dwa czuby z piór. Ozdoby te mogą mieć różne wzory, prążki i plamy, w kolorach od czarnego, poprzez różne odcienie brązu, do bieli. Nie sposób znaleźć dwóch samców identycznie upierzonych. Samice przez cały rok są skromnie upierzone, w odcieniach beżu i brązu.

Wiosną bataliony odbywają efektowne toki, w czasie których na skrawku ziemi nazywanym „areną” zbiera się grupa samców, broniąc zajętych przez siebie małych terytoriów i walcząc między sobą o względy samic.

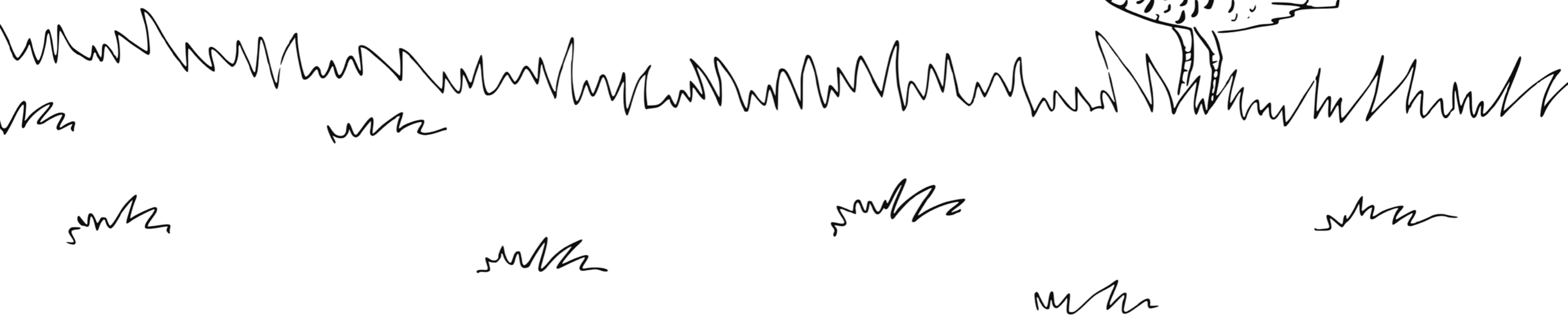
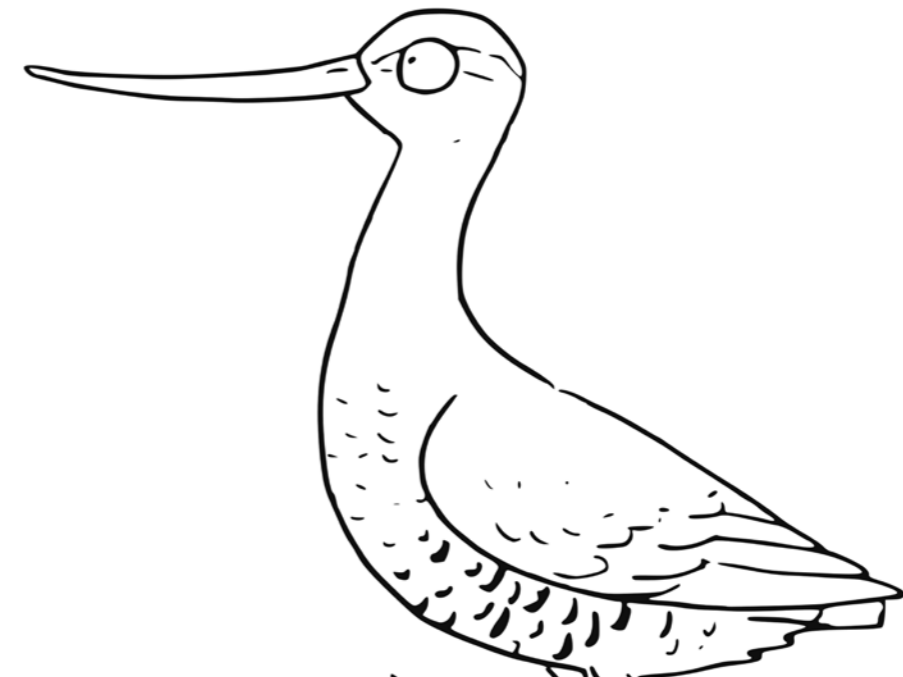

Rycyk

Ma długie nogi i dziób, które ułatwiają mu brodzenie w wodzie i wydobywanie z mułu bezkręgowców, którymi się żywi. Gniazdo ukrywa wśród gęstej roślinności na podmokłych łąkach. Wysiadywaniem jaj i opieką nad pisklętami zajmują się na zmianę oboje rodzice. Rycyki potrafią dzielnie bronić swojego potomstwa, mimo to często pada ono łupem drapieżników. Tym pięknym ptakom zagraża również działalność człowieka: osuszanie mokradeł i koszenie łąk w czasie, gdy są jeszcze na nich jaja lub pisklęta. Rycyki zimują w Afryce.

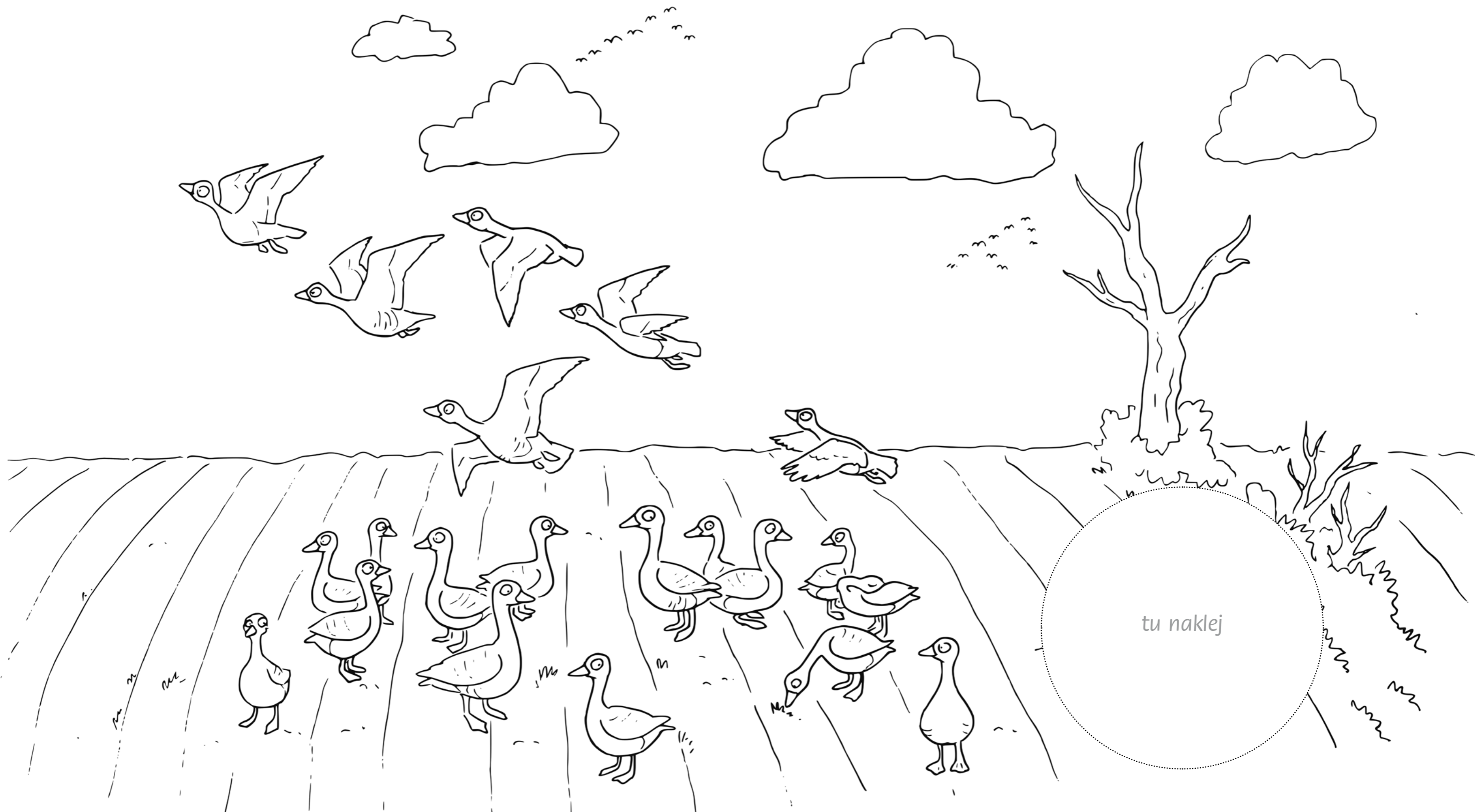
tu naklej

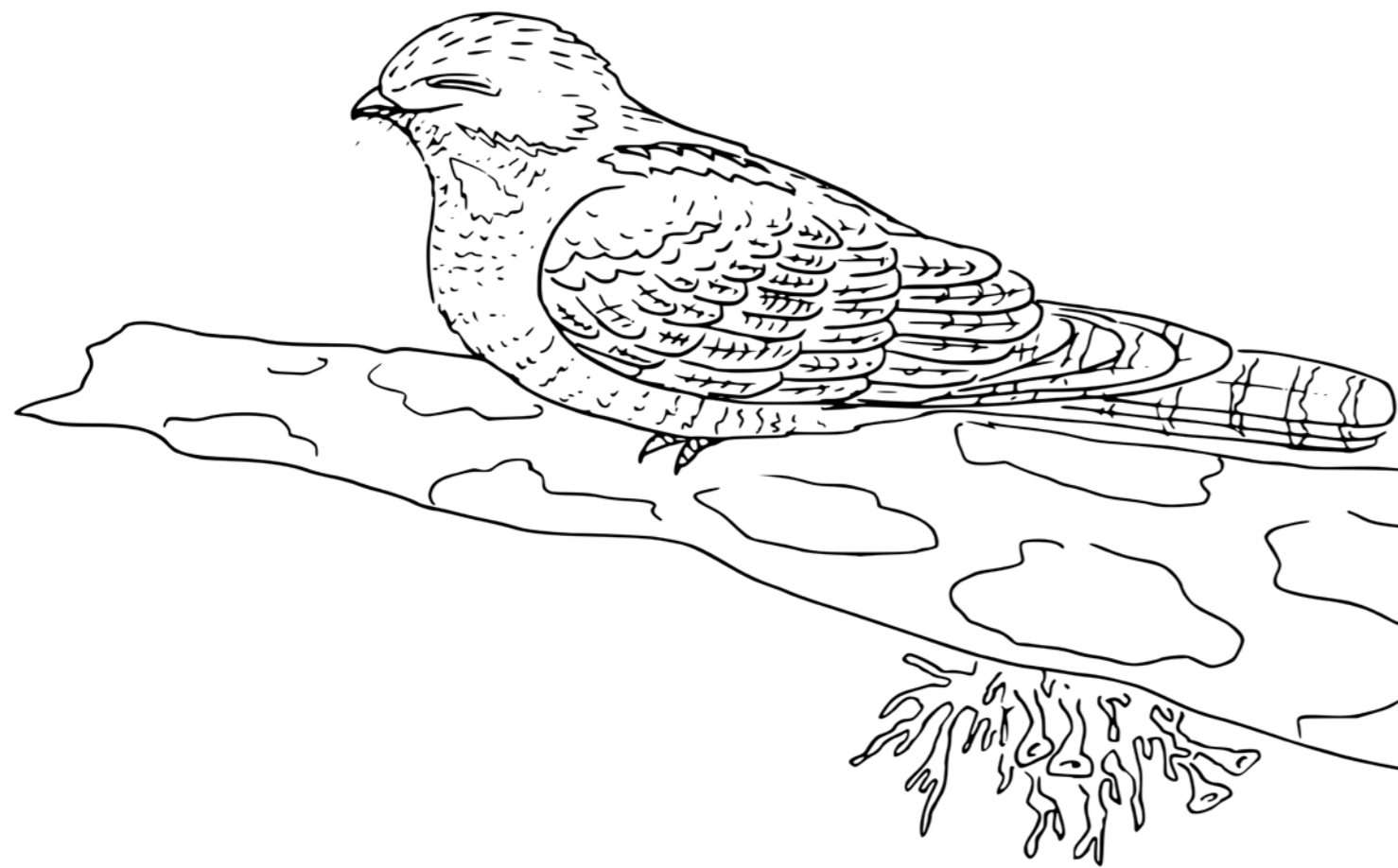
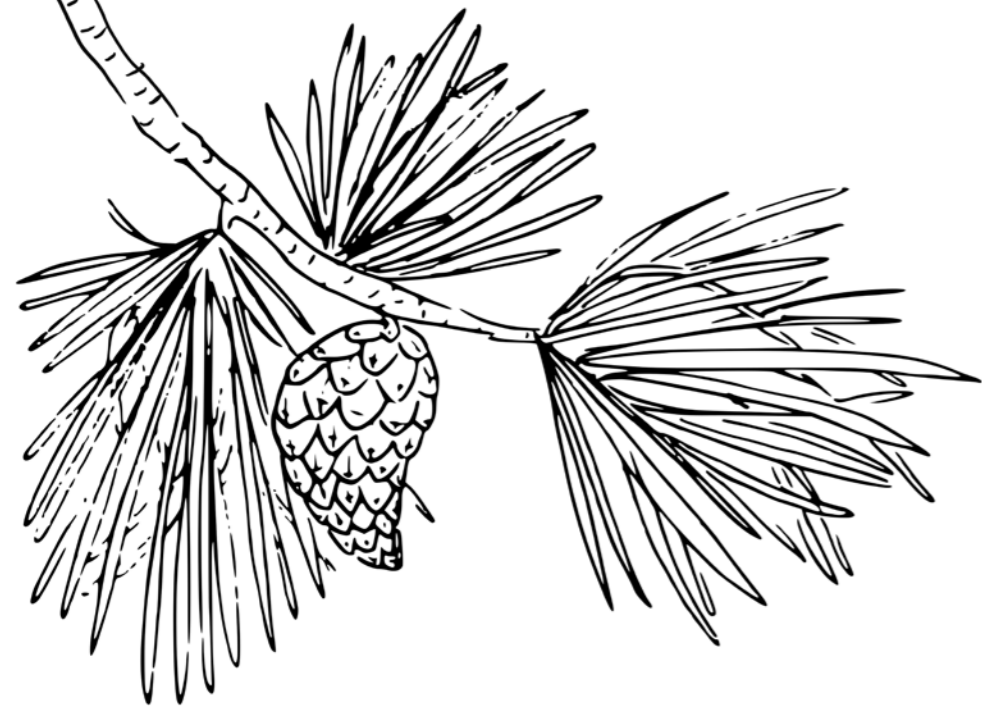

Gęsi

Wiosną i jesienią na mokradłach, rozlewiskach, polach uprawnych i jeziorach (a także na niebie!) można zobaczyć wielkie stada gęsi. To migrujące ptaki, wędrujące między swoimi lęgowiskami a znajdującymi się

dalej na południu miejscami zimowania. Gęsi należą do ptaków, które tworzą małżeństwa na całe życie. Jako młode ptaki dobierają się w pary, natomiast gdy już dojrzeją, wspólnie wychowują potomstwo i odbywają coroczne wędrówki. W stadach migrujących gęsi można spotkać gęgawę, gęś zbożową, białoczelną, małą i krótkodziobą. Gęgawa jest przodkiem gęsi domowej.

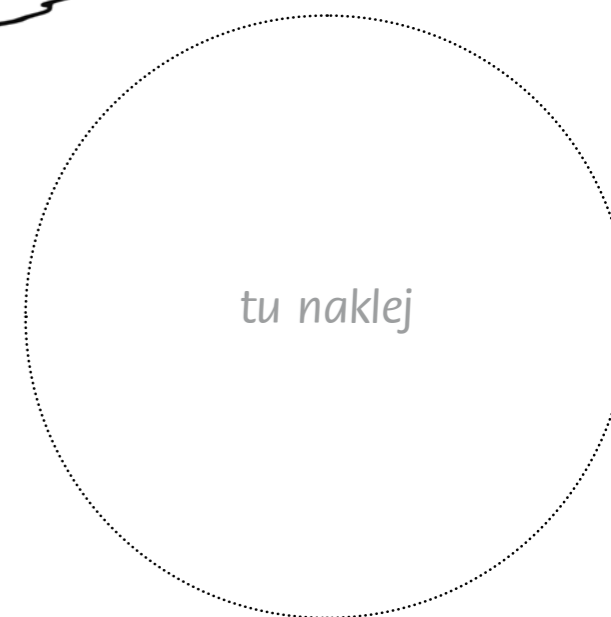
Lelek

Dawniej panowało przekonanie, że lelki w nocy zakradają się do zagród i wypijają kozom mleko – z tego powodu dawna nazwa tego gatunku to „lelek kozodój”. Oczywiście nie ma to nic wspólnego z rzeczywistością, bo lelki żywią się owadami. Są aktywne w nocy. Na gałęziach siadają niezgodnie z powszechnie przyjętym ptasim zwyczajem: wzdłuż, nie w poprzek. Siedzącego w ten sposób na gałęzi lelka bardzo trudno wypatrzeć, szczególnie, że dodatkowo jest pokryty piórami o maskujących, brązowo-szarych odcieniach. Samica lelka składa jaja bezpośrednio na leśnej ściółce, nie budując nawet gniazda.

tu naklej

Orlik grubodzioby

Orliki grubodziobe zakładają gniazda na starych drzewach, natomiast polują na otwartych przestrzeniach, takich jak podmokłe łąki i torfowiska. Gniazda budują w lasach sąsiadujących z mokradłami, dzięki czemu nie muszą latać daleko do miejsc, gdzie polują. Ich pożywieniem są gryzonie, ptaki, płazy, ale nie pogardzą też owadami. Orliki mogą polować z zaskradki, czyli wypatrując ofiary z jakiegoś punktu obserwacyjnego, mogą też w poszukiwaniu pokarmu patrolować swój rewir z powietrza bądź... na piechotę. Orlik grubodzioby ma kuzyna, bardzo podobnego do niego z wyglądu – orlika krzykliwego. Ten drugi ma jaśniejsze upierzenie i jest nieco drobniejszy. Oba gatunki orlików nie są pospolite, ale na cztery orliki krzykliwe przypada zaledwie jeden orlik grubodzioby. Większość tych ostatnich gniazduje we wschodniej Europie i Azji. Orliki obu gatunków są ptakami wędrownymi.

Wodniczka

Aż jedna czwarta światowej populacji tego zagrożonego gatunku gniazduje w Polsce. Dawniej wodniczka była gatunkiem lęgowym od Francji aż po Rosję, ale z powodu zanikania siedlisk, w których żyła, obecnie w wielu miejscach wyginęła lub stała się bardzo rzadka. Wodniczki gniazdują

na podmokłych łąkach, torfowiskach i turzycowiskach. W przeciwieństwie do podobnej z wyglądu, ale dużo pospolitszej rokitniczki, wodniczka preferuje otwarte torfowiska, jedynie z rzadka porośnięte krzewami. Samica wodniczki zajmuje się budową gniazda i opieką nad pisklętami bez pomocy partnera, co jest dość rzadkie wśród ptaków śpiewających. Samce śpiewem informują o zajmowanych przez siebie terytoriach, najaktywniej odzywając się o zachodzie słońca. Potomstwo z jednego gniazda zwykle ma kilku różnych ojców.

Pliszka cytrynowa

Jeszcze nie tak dawno pliszka cytrynowa nie była właściwie w ogóle spotykana w Europie. Jest to gatunek występujący w Azji, który dopiero w połowie XX wieku zaczął podbijać nasz kontynent. Samiec pliszki

cytrynowej w szacie godowej ma jaskrawożółtą głowę, samica jest ubarwiona w sposób nieco bardziej stonowany i można pomylić ją z pliszką żółtą. Bardzo rzadko tym dwóm gatunkom zdarza się łączyć w pary mieszane. Wszystkie gatunki pliszek mają smukłą sylwetkę z długim, czarno-białym ogonem, dzięki któremu zostały bohaterami powiedzenia „każda pliszka swój ogonek chwali”. W gnieździe pliszki cytrynowej, budowanym na ziemi, jest zwykle około pięciu beżowych, delikatnie nakrapianych jaj. W karmieniu piskląt uczestniczą oboje rodzice.

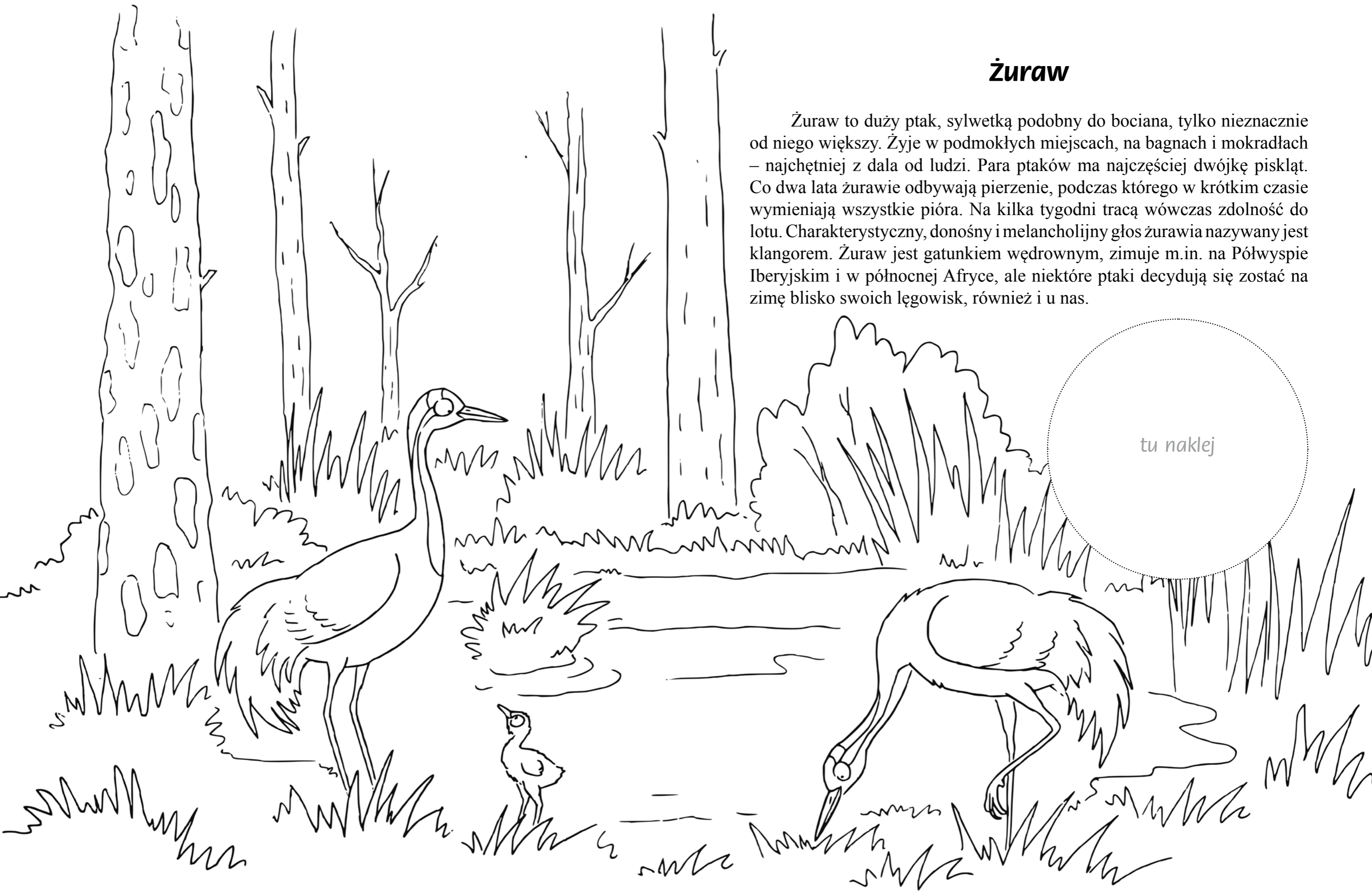

tu naklej

Żuraw

Żuraw to duży ptak, sylwetką podobny do bociana, tylko nieznacznie od niego większy. Żyje w podmokłych miejscach, na bagnach i mokradłach – najchętniej z dala od ludzi. Para ptaków ma najczęściej dwójkę piskląt. Co dwa lata żurawie odbywają pierzenie, podczas którego w krótkim czasie wymieniają wszystkie pióra. Na kilka tygodni tracą wówczas zdolność do lotu. Charakterystyczny, donośny i melancholijny głos żurawia nazywany jest klangorem. Żuraw jest gatunkiem wędrownym, zimuje m.in. na Półwyspie Iberyjskim i w północnej Afryce, ale niektóre ptaki decydują się zostać na zimę blisko swoich lęgów, również i u nas.

tu naklej

Czajka

Czajka to niezwykle charakterystyczny mieszkaniec podmokłych łąk oraz pól – czarno-biała, z czubkiem z tyłu głowy, o szerokich skrzydłach, czarnych z białymi końcami. Na wiosnę samce popisują się efektownymi akrobacjami w locie, którym towarzyszą melancholijne, donośne zawołania. Czajki gnieźdzą się na ziemi i, podobnie jak inne gatunki ptaków siewkowych, zwykle składają cztery jaja, ułożone równo wierzchołkami w kierunku środka gniazda. Jeśli w pobliżu piskląt pojawi się drapieżnik, dorosłe ptaki próbują go przestraszyć, pikując na niego z powietrza i krzyzcząc. Na zimę czajki odlatują z lęgowisk na południe, część zimuje aż w Afryce, pozostałe nie opuszczają Europy.

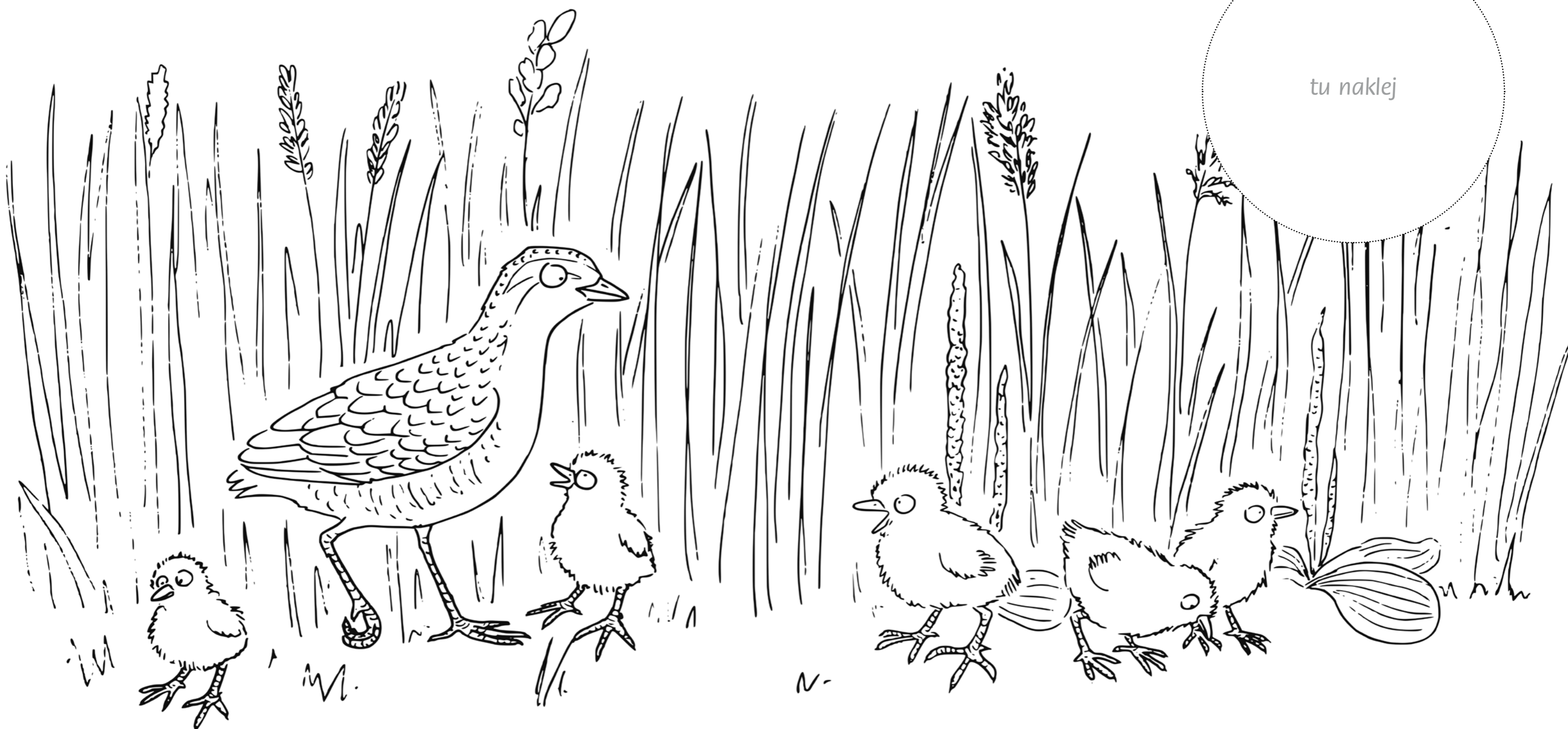

Derkacz

Są takie ptaki, które o wiele łatwiej usłyszeć niż zobaczyć. Wędrując latem wśród łąk i pól, szczególnie wieczorem i nocą, można usłyszeć charakterystyczny suchy terkot. To głos derkacza, który w okresie lęgowym porusza się głównie na piechotę, ukryty wśród roślinności. Jest ptakiem terytorialnym i na swoim skrawku łąki ma wydeptane w trawie korytarze,

którymi się porusza.. Pisklęta derkacza pokryte czarnym puchem, zaraz po wykluciu opuszczają gniazdo i podążają za matką. Tak zachowujące się pisklęta nazywamy zagniazdownikami. Dużym zagrożeniem dla derkaczy jest mechaniczne koszenie łąk, powodujące niszczenie lęgów. Niekorzystne jest również zarastanie krzewami nieużytkowanych łąk i pól. Dawniej wierzono, że derkacze w ogóle nie potrafią latać – w rzeczywistości jednak latają, i to całkiem sprawnie, bo na zimę odlatują do Afryki.

tu naklej

Interreg Lietuva-Polska

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

ISBN 978-83-60774-17-5

Interreg V-A Cooperation Programme Lithuania – Poland

LT-PL-1R-056 „Dziedictwo przyrody motorem rozwoju turystyki ornitologicznej w regionie Dzukija i dolinie Biebrzy”

LT-PL-1R-056 „Gamtos paveldo panaudojimas ornitologinio turizmo plėtrai Džukijoje ir Biebržos slėnyje”

LT-PL-1R-056 „Natural heritage – a tool for development of the birdwatching tourism in Dzukija and Biebrza valley”